

OIV INFEKSIYASINI DAVOLASHDA HAMSHIRANI O'RNI.

Xolmatova Nilufar Xabibullayevna

Farg'ona viloyati OITS ga qarshi kurashish markazi poliklinika katta hamshirasi.

Anontatsiya: Orttirilgan immunitet tanqisligi sindromi (OITS) surunkali, potentsial hayot uchun xavfli holat bo'lib, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 37,9 millionga yaqin odam OITS/OIV bilan yashaydi va ulardan atigi 23,3 million kishi antiretrovirus terapiyasidan foydalanmoqda, ammo qolganlari hali ham mavjud emas. davolash ostida va bunday odamlar OIV ko'proq va tez tarqalishi / yuqishi mumkin. OIV bilan yashaydigan odamlar o'rtasida xabardorlik talab qilinadi va yuqori xavf guruhlari birinchi navbatda e'tiborga olinishi kerak. Hamshiralar OIV/OITSning oldini olishda muhim rol o'ynaydi, masalan, yoshlarga, yuqori xavf guruhlarga va munosib juftliklarga sog'liqni saqlash va profilaktika qilish. Ushbu sindromni davolash uchun hech qanday davolash yoki vaktsina mavjud emas, shuning uchun bu o'lik sindromni davolash mumkin bo'lgandan ko'ra uning oldini olish yaxshiroqdir.

Kalit so'zlar: OIV, OITS kasalligi, hamshiralik nazorati, Parenteral yo'l bilan yuqish, OIV infeksiyasi, Tegishli prenatal skrining, Infektsion.

Odamning immunitet tanqisligi virusi (OIV) konvertli retrovirus bo'lib, u bir zanjirli RNK genomining 2 nusxasini o'z ichiga oladi. Bu OIV kasalligining oxirgi bosqichi bo'lgan orttirilgan immunitet tanqisligi sindromini (OITS) keltirib chiqaradi. OIV tanaga kirgandan keyin ikki-to'rt hafta o'tgach, bemor birlamchi infeksiya belgilaridan shikoyat qilishi mumkin. Shundan so'ng uzoq davom etadigan surunkali OIV infeksiyasi paydo bo'ladi, bu o'nlab yillar davom etishi mumkin. OITS asosan opportunistik infeksiyalar va o'smalar bilan tavsiflanadi, ular odatda davolanmasdan o'limga olib keladi.

Birlamchi infeksiya OIV bilan kasallangan odam bilan himoyalangan jinsiy aloqadan 4-10 hafta o'tgach sodir bo'ladi. Birlamchi OIV infeksiyasi quyidagi belgilar bilan tavsiflanadi

Isitma, Qo'shma og'riq, Teri toshmasi, Tomoq og'rig'i, Shishgan limfa tugunlari
Surunkali OIV infeksiyasi quyidagi belgilar va alomatlar bilan tavsiflanadi va o'nlab yillar davom etishi mumkin

Isitma, Charchoq, Diareya, Ozish, Og'iz tomog'I, Shingles, Doimiy umumiy limfadenopatiy,

OIV infeksiyasi yillar davomida aniqlanmasligi mumkin. Biroq, ular tashxis qo'yish uchun bir nechta testlar To'rtinchi avlod tahlili: o'ziga xos antikorlarni va P24 OIV antijenlarini aniqlang

Polimeraza zanjiri reaksiyasi: OIV infeksiyasi uchun diagnostik yoki tasdiqlovchi test bo'lishi mumkin va virus yuki haqida ma'lumot berishi mumkin.

O'tkir yoki erta OIV infeksiyasi ehtimoli mavjud bo'lganda, OIV virusologik (virusli yuk) testidan tashqari, mavjud bo'lgan eng sezgir skrining immunoassay (ideal, kombinatsiyalangan antigen/antikor immunoassay) o'tkaziladi. RT-PCR asosidagi virusli yuk testi ma'qul. Ijobiy OIV virusologik testi odatda OIV infeksiyasini ko'rsatadi.

Aniqlanishi mumkin bo'lgan viremiya infeksiyadan taxminan 10-15 kun o'tgach rivojlanmaydi va hatto eng sezgir immunoassaylar ham besh kundan keyin ijobiy natija bermaydi. Shuning uchun dastlabki salbiy immunoassay va virusologik testlar noto'g'ri bo'lishi mumkin va agar yaqinda OIV bilan kasallanganligi haqida klinik shubha yuqori bo'lsa, takroriy test bir-ikki hafta o'tgach amalga oshiriladi

Hamshiralik Nazorati: Terining yaxlitligini ta'minlang: tirnashdan saqlaning, quritmaydigan sovunlardan foydalaning va namlovchi vositalarni qo'llang

Og'iz bo'shlig'ini muntazam parvarish qilishni targ'ib qiling

Muntazam ichak naqshlarini targ'ib qiling INFEKTSION oldini olish: infeksiya belgilari va infeksiyani ko'rsatadigan laboratoriya tekshiruvi natijalarini kuzatib boring.

Faoliyatni yaxshilash: Faoliyatni saqlaydigan kundalik ishlarni rejalashtirishda yordam bering

Fikrlash jarayonlarini saqlang: oila va do'stlar o'rtasidagi doimiy aloqani rag'batlantirish

Nafas olish yo'llarini tozalash: chuqur nafas olish, yo'tal, postural drenaj, perkussiya va har 2 soatda tebranish.

Og'riqni yo'qotish: yumshoq yostiqlar va ko'pikli yostiqlardan foydalaning; og'riq qoldiruvchi vositalarni buyurilganidek boshqaring

Oziqlanish holatini saqlang: yutish oson bo'lgan ovqatlarni iste'mol qiling, qo'pol, yopishqoq va achchiq ovqatlardan saqlaning.

OIV viruslari insondan sperma suyuqligi, bachadon shilliq qavati sekreti, qon plazmasi, orqa miya suyuqligi, so'lak, siydik, ona suti orqali ajralishi mumkin. Biroq bu suyuqliklarda viruslar miqdori turlicha bo'ladi. Asosan sperma, qon va bachadon shilliq qavati suyuqligi yuqumli hisoblanadi. Homiladorlik davrida OIV bu homilador bo'lgan ayolda [OIV/OITS](#) infeksiyasining mavjudligi. [OIVning](#) onadan bolaga yuqishi xavfi uchta asosiy holatda mavjud: [homiladorlik](#), tug'ish va emizish. Bu mavzu muhim ahamiyatga ega, chunki tegishli tibbiy aralashuv bilan [virusni](#) yuqtirish xavfi sezilarli darajada kamayishi mumkin va davolashsiz OIV/OITS ona va bolada jiddiy kasallik va o'limga olib kelishi mumkin.

Tegishli prenatal skrining, OIV infeksiyasini antiretrovirus terapiya (ART) bilan davolash va tug'ilgandan keyin tavsiyalarga rioya qilish orqali neonatal OIV

infeksiyasi va ona kasalliklari xavfi kamayadi. Ta'kidlash joizki, antiretrovirus dorilarsiz, akusherlik aralashuvisiz va emizish bo'yicha tavsiyalarsiz onadan bolaga OIV yuqishi xavfi taxminan 30%ni tashkil qiladi. Yuqorida aytib o'tilgan choralar qo'llanilganda, bu xavf 1% dan kamroqgacha kamayadi. Amerika akusherlik va ginekologiya kolleji (ACOG) maqsadga muvofiq va tegishli choralarni ko'rish uchun homiladorlikdan oldingi va birinchi trimestrdagi prenatal parvarishning muntazam komponenti sifatida OIV testini tavsiya qiladi

OIV infeksiyali onadan yangi tug'ilgan chaqaloqqa uchta holatda yuqishi mumkin: homiladorlik paytida (*utero*) yo'ldosh orqali, tug'ilish paytida infeksiyalangan onaning jinsiy a'zolarining sekretsiyasi va qoni bilan homilaning aloqasi natijasida yoki tug'ruqdan keyingi davrda ona suti orqali. Virusli yuqishning bu turi vertikal uzatish deb ham ataladi. Onadan bolaga OIV yuqishi ko'pincha tug'ilish paytida chaqaloq onaning infeksiyalangan qoni yoki tug'ilish kanalidagi jinsiy a'zolar sekretsiyasi/suyuqligi bilan bevosita aloqa qilganda sodir bo'ladi, deb taxmin qilinadi. Tug'ilishdan oldin onani ART terapiyasi bilan davolash virus yukini yoki onaning qonida va boshqa tana suyuqliklarida mavjud bo'lgan virus miqdorini kamaytiradi, bu esa tug'ruq paytida homilaga virus yuqish ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi. Odam immuntanqislik virusini yuqtirib olgan shaxslar infeksiyaning manbai hisoblanadi. OIVga quyidagi xususiyatlar xosdir: qaynatilganda (100°S) virus 1-2 daqiqadan keyin o'ladi, 70° gacha isitganda 10 daqiqadan keyin, 56° gacha isitganda 30 daqiqadan keyin faolligi yo'qoladi.

Odatdagi dezinfeksiyalovchi moddalarning eritmalari 3% vodorod peroksidi, 5% lizol, 0,5% xlorli dezinfeksiyalovchi vositalar, 1% glyutral aldegid, 70% etanol, efir, atseton virusni o'ldiradi. Virus donordan olingan qon va muzlatilgan zardobda yillar davomida, tashqi muhitda quritilgan holatda +22OS haroratda 4-6 kungacha saqlanishi mumkin. So'lak va terning himoya fermentlari virusning faolligini susaytiradi. OIV quyidagi biologik suyuqliklarda yuqori konsentratsiyada uchraydi: Qon, Erkaklar va ayollar jinsiy a'zolari suyuqligi Ona suti. Qolgan biologik substratlarda OIV yuqishi uchun etarli bo'lmagan konsentratsiyada bo'ladi. Shu sababli so'lak, ter, burundan oqadigan suyuqlik, balg'am, ko'z yoshi, peshob, najas va qusuq moddalari (tarkibida qon saqlamasa) epidemiologik nuqtai nazardan xavfli hisoblanmaydi. Biroq ushbu suyuqliklarga ko'zga ko'rinarli darajada qon aralashgan bo'lsa, ular potensial havfli hisoblanadi.

Chiqarishni rejalashtirish dori-darmonlar rejimi va nojo'ya reaksiyalar haqida yozma ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. Kundalik hayot faoliyatida mustaqil bo'lmagan bemorlar yordam uchun uyda parvarishlash xizmatlariga yuborilishi mumkin. Jismoniy terapiya va kasbiy terapiya kuch va chidamlilikni oshirish uchun samarali bo'lishi mumkin. Bemorlar ko'pincha zaiflik va charchoqni boshdan kechirishadi, bu esa xavfsizlikni kuzatishni talab qiladi. Bemorning uyiga o'tishiga yordam beradigan oila

va qo'llab-quvvatlash, shu jumladan a'zolar parvarishga rioya qilishni ta'minlash uchun juda muhimdir. Uydagi resurslarni parvarish qilish uchun etarli bo'lishini ta'minlash uchun bemorni ijtimoiy ishchi sifatida ham chaqirish kerak. Bemorga dori-darmonlarni to'lashini ta'minlash uchun moliyaviy yordam ko'rsatish uchun jamoat resurslari ham ko'rib chiqilishi mumkin. Shuni esda tutish kerakki, odam "OIV bilan yashaydi" va parvarish rejasi kundalik hayot faoliyatini qayta tiklashni o'z ichiga olishi kerak. Bemorni bo'shatish jarayonida o'qitish sog'lom turmush tarzi, asoratlarning oldini olish va yuqtirishning oldini olish usullarini o'z ichiga oladi.

Xulosa: OIV infeksiyasi qon so'ruvchi hasharotlar (kana, bit, chivin) chaqishi orqali yuqmaydi. OIV infeksiyasini shifoxona ichi sharoitida yuqishini oldini olish maqsadida tibbiy yordam uchun murojaat etgan har bir bemorga OIV yuqtirishi ehtimoli mavjud bo'lgan shaxs deb qarash zarur. Muolajalar universal himoya choralari talablariga rioya qilingan holda bir marta ishlatiladigan shpris, igna, sistemalar va boshqa tibbiy asbob-anjomlar bilan amalga oshirilishi kerak.

Ko'p marta ishlatiladigan tibbiy asbob-anjomlar sterillangan bo'lishi, tibbiy yordamning barcha turlarida xavfsizlik choralariga qat'iy amal qilinishi kerak. davolash-profilaktika muassasasining har bir tibbiy xodimi bemorlarga yordam ko'rsatayotgan vaqtida OIV yuqish xavfini yodda tutishi, virus bilan zararlanishning oldini olish uchun zararsizlantirish va sterilizasiya qoidalariga amal qilishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ахтырская Н.А., Сизова Н.В., Рахманова А.Г., и др. Эпидемиология ВИЧ-инфекции в Санкт-Петербурге // Журнал
1. эпидемиологии и инфекционных болезней. - 1998 - №5 - S. 17-19.
2. Богоявленский Ж.В., Мебел М.Д., Давыдова А.А. и др. ВИЧ-инфекция в Санкт-Петербурге: меняющееся лицо эпидемии
3. И Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии - 2000 - №4 - с. 27-2
4. Aliyev N., Muhammadjonov S. THE ROLE OF MATHEMATICS EDUCATION IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF MEDICAL WORKERS. THE IMPORTANCE OF MATHEMATICS FOR A HEALTH WORKER. MATHEMATICAL METHODS AND STATISTICS IN MEDICINE //Бюллетень педагогов нового Узбекистана. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 39-42.
5. Nurillo N. A., Muhammadjonov S., Tojimatova L. THE ROLE OF MATHEMATICS EDUCATION IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF MEDICAL PERSONNEL. THE IMPORTANCE OF MATHEMATICS FOR THE HEALTH WORKER //International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research. – 2023. – Т. 3. – №. 6. – С. 54-56.

6. Melibayeva, F. M., Aliyev, N. A., & Muhammadjonov, S. G. o'g'li. (2023). CHEKISH BILAN BOG'LIQ O'PKA KASALIKLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(16), 719–723
7. AN Abdiqayumovich, M Sarvarbek Gayratjon o'gli. ZAMONAVIY DIAGNOSTIKANING ROLI. ZAMONAVIY DIAGNOSTIKA USULLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования* 10 (6), 177-180.
8. Ravshanbekovna, M. N., Sarvarbek Gayratjon og, M., & Alijon o'g'li, T. A. (2024, January). AYRISH SISTEMASIDAGI BUYRAKNING AHAMIYATI. In *INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE* (Vol. 2, No. 16, pp. 11-14).
9. Erkinjon o'g'li, M. X. BEMORLARNI TEKSHIRISHDA DIAGNOSTIK AHAMIYAT.
10. Madraximova, N. R. (2024). O 'PKA KASALLIKLARNI ANIQLASHDA ZAMONAVIY DIAGNOSTIK USULLAR. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 36-38.
11. Abdurazakova A. I. THE HARM OF DISHWASHING DETERGENTS AND ITS PREVENTION This article contains information about the work carried out in the Republic of Uzbekistan in maintaining public health, chemical detergents, their types and negative impact on human health and scientif //MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH. – 2023. – T. 2. – №. 24. – С. 212-214.
12. Abdurazakova I. A. IDISH YUVISH VOSITALARI ZARARI HAQIDA //Экономика и социум. – 2023. – №. 1-2 (104). – С. 11-13.
13. Abduraxmonovna A. I. KOLLOID ERITMALARNING TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI //SCIENCE AND INNOVATION IDEAS IN MODERN EDUCATION. – 2023. – T. 1. – №. 9.
14. Abduraxmonovna A. I. BIOGEN ELEMENTLARNING O DAM ORGANIZMIDAGI BIOLOGIK FAOLLIGI //SCIENCE AND INNOVATION IDEAS IN MODERN EDUCATION. – 2023. – T. 1. – №. 9.
15. Abdurakhmonovna A. I., Ruzmatjonovich A. R. INFECTIOUS DISEASES AND THEIR PREVENTION //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2023. – T. 1. – №. 8. – С. 1-4.
16. Абдуразакова И. А. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОИЗВОДСТВА КРАСНЫХ ДОЖДЕВЫХ ЧЕРВЕЙ В КАЛИФОРНИИ //Экономика и социум. – 2023. – №. 12 (115)-1. – С. 901-905.
17. Sarvarbek Gayratjon og M. et al. BIOLOGIK QON TOMIR PROTEZ MATERIALLARINING TARKIBI VA XUSUSIYATLARINI O 'RGANISH //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 36. – №. 3. – С. 112-120.

18. Muhammadjonov S. G. SOG „LIQNI SAQLASH TIZIMIDA DIAGNOSTIKANING MUAMMOLARI, AHAMIYATI VA ROLI.
19. Sarvarbek Gayratjon og M. et al. ONKOLOGIK KASALLIKLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA YANGILIKLARI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 36. – №. 1. – С. 95-99.
20. Rajabboyeva Dilfuzaxon Abdumalik qizi, & Umarova Musharraf Yunusaliyevna. (2024). AYOLLAR GINEKOLOGIYASI, HAYZ SIKLI UNDAGI KASALLIKLARNI DAVOLASH USULLARI VA ULARNI DAVOLASHDAGI HOZIRGI ZAMON INNOVATSIYALARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 44(7), 142–147.
21. Умарова, М. (2023). ГАВҲАРШОДБЕГИМ ТУҒИЛГАН ОИЛА ВА УНИНГ АМИР ТЕМУР ДАВРИДАГИ ҲАЁТИ. *Interpretation and Researches*
22. Усмонов, Б. А. ., & Умарова, М. . (2022). XV АСР ЎРТАЛАРИДА ХУРОСОНДА ЮЗ БЕРГАН СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАРДА ГАВҲАРШОДБЕГИМНИНГ ТУТГАН ЎРНИ. *ИТМОИЙ ФАНЛАРДА INNOVASIYA ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 2(10), 110–113.